

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Teatrikunsti õppekava

Mihkel Kuusk

ETENDUSKUNSTNIKUST KUNSTNIKUKS

LÜHIMÄNGUFILM “LEND” NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja: Jürgen Volmer, BA

Kaitsmisele lubatud

Viljandi 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. LÜHIFILM “PAARISPAARITU”	5
2. LÜHIFILM “TULE SISSE PALUN”	8
3. PROJEKT “100%”	11
4. DIPLOMIFILM “LEND”	14
4.1 EMOTSIONAALNE SINUSOID.....	16
4.2 STSENAARIUM.....	17
4.3 “LEND” PROTSESS.....	19
5. JÄRELDUS.....	22
KOKKUVÕTE.....	24
KASUTATUD ALLIKAD.....	25
LISAD.....	26
SUMMARY.....	55

SISSEJUHATUS

Olles sündinud muusikute perre ning 20. eluaastani peaaegu igapäevaselt muusikaga tegelenud, tundsin ma, et olenemata minu kindlast otsusest jätkata professionaalse muusikuna, ei avaldunud selle kaudu minu täielik potentsiaal loomingulise inimesena. Viuldaja ja hiljem trummarina olin harjunud harjutama tehnikat ning pidasin puhast ja täpset sooritust muusika kõrgeimaks vormiks. Sellise arvamuse kujunemist võib pidada klassikamuusika väljaõppe tavapäraseks tendentsiks. Emotsionaalsust pidasin vaid teatraalseks abivahendiks muusika esitamisel. Muusika kaudu enda emotsioonide väljendamise kontseptsiooniga ei osanud ma suhestuda.

Huumori ja eneseiroonia mask pakkus võimaluse loominguliseks vabanemiseks sellest ettemääratusest. Nalja kaudu suutsin ma luua palju rohkem, kuna puudus pinge, et keegi mind tõsiselt võtaks ja minu kohta adekvaatset arvamust kujundaks. Lisaks naljamuusikale hakkasin tegema ka naljavideoid, mis rahuldasiid minu loominguvajadust ning õpetasid mulle palju tehnilisi oskusi, kasvatades juba varem tärganud armastust filmikunsti vastu. Olles alati oma videokatsetuste peategelaseks, valmistas mulle suurt põnevust uudis, et Viljandis võetakse vastu filminäitlejate kursus. Katsetel küsiti, et kui ma sisse ei saa, siis kas ma läheks BFM- i? Vastasin eitavalt. Mul oli juba siis unistus minna välismaale filmirežiid õppima.

Erialas paistsin ma silma oma analüüsivõime ja abstraktse sõnastamisoskuse poolest. Mul on hea kontakt enda sisemaailma ja tunnetega ning mulle valmistab rõõmu selle kiire sõnastamine. Inspireerudes oma mõttekäikudest lähen sageli hoogu ning proovin rääkides leida parimat kujundit hetkeolukorra kirjeldamiseks. Kehaga oma tunnete väljendamine, mis

on näitleja peamine tööriist kõnelemise kõrval, valmistab mulle raskusi. Kõrge enesetaju takistab mul keerulistes loomingulistes ülesannetes lõdvestuda ehk n-õ rolli kaduda. Paradoks seisneb selles, et oma domineeriva analüüsivajaduse tõttu, mis aitab mul enda arendamiseks sõnastada ja tõstatada kitsaskohti näitlejamängus, kipun esinemis - või ettenäitamisolukorras jääma omaenda analüüsi ohvriks, suutmata täielikult keskenduda olukorrale ja kaasnäitlejatele. Esinemisest (etendus, filmivõte, erialatund, proov) saab võitlus endaga, mis muudab uute ja vahetute seoste loomise näitlejana keeruliseks.

Esimest korda kui ma tundsin, et minu potentsiaal loomingulise inimesena avaldub maksimaalselt, oli kolmanda tudengiaasta alguses oma esimese lühifilmi "PaarisPaaritu" loomisprotsessis loomingulise juhina. Selle mitmekülgse ala kaudu pidin rakendama erinevaid kunstialaseid oskusi nii rahulikes kui pingelistes olukordades. Musikaalsus, vormitaju, abstraktne mõtlemine, analüüsivõime, julgus ja vajadus end väljendada, vajadus juhtida - need erinevad kvaliteedid said näitlejaõppe kaudu ühes projektis korraga rakenduse ning ma hakkasin otsima võimalusi enda väljendamiseks näitlejatundliku filmitegijana.

1.LÜHIFILM “PAARISPAARITU”

“PaarisPaaritu” on lühimängufilm, mis esilinastus 10.detsembril 2019 Viljandi kultuuriakadeemia Black Boxis ürituse EKO 2.0/Volüüm 1#/Video raames. Film räägib kahe noore täiskasvanu argipäeva tülist ja leppimisest. Tegemist oli minu esimese iskliku õnnestumisega kirjutada ja lavastada midagi tõsiseltvõetavat, mis ei baseeruks nalja tegemisele. Ometi sai kõik alguse naljast.

Antud filmi teeb omapäraseks see, et kogu dialoog on kirjutatud järgnevusena ehk iga järgnev repliik sõltub eelmisest nii sisu kui kõla poolest. Lihtsalt öeldes on tegemist sõnamängu jadana, millel algselt puudus kontekst. Kirjutasin ühe ajaperioodi jooksul kolm fragmenti kahe anonüümse inimese vahel toimuvast abstraktselt tülist loeteluna, kus paaritud numbrid tähistasid meestegelast ja paarisarvud naistegelast. Esialgelt mugavusest tulnud võtte vajutada teise tegelase repliigi kirjutamiseks vaid Enter-klahvi kujunes meetodiks, mida kasutan praegugi. Tegelaste anonüümsus numbrite näol annab võimaluse keskenduda kahe inimese vahel tekkinud atmosfäärile ja teksti rütmile, mitte niivõrd tegelase isiklikule omapärale. Kogu dialoog koosneb enamasti ühe - või kahesõnalistest repliikidest, mida saab hästi panna tegelaste vahel sobituma või isegi riimuma, andes kogu tekstile omapärase puhta kõla. Tekstist saab justkui nähtamatu kolmas tegelane, millel on lisaks tegelaste vastasseisule ka oma terviklik dünaamika ja kulg.

Väga raske on kirjutada kõnekeelset dialoogi, mis mõjuks orgaaniliselt ning oleks näitlejatele esitamiseks suupärane. Samuti on näitlejana tihti tunne, et kui lisada lihtsasse lausesse sidesõnu, slängi ja parasiitsõnu, siis muutub lause esitus loomulikumaks. Minu koolikogemus on näidanud, et tegemist on pettekujutelmaga ning ebavajaliku verbaalse prügi tootmisega, mis võib moonutada täpse mõtte edastamist kuulajale/vaatajale. Sama kehtib kirjutamisel.

Enter-klahvi meetod, eelkõige minimalistlik ja keeletundlik kirjaviis, mida saab rakendada lisaks sõnamängude väljendamisele ka argisituatsiooni kirjeldamiseks, annab võimaluse tegeleda sisu tuumaga ning vastab küsimusele mis? mitte kuidas? ning jätab näitlejale rohkem interpreteerimis - ja mänguruumi kirjutatud teksti esitamisel.

Esialgu suhtusina ma oma kirjutatud teksti kui näpuharjutusse, aga kui olin lugenud läbi Marius von Mayenburgi näidendi “Perplex” ning tunnetanud nende vahel teatavat stiili sarnasust, sain julgustust proovida esimest korda oma teksti kaamerale lavastada. Näitlejateks olid minu andekad kursusekaaslased Maria Paiste (Paaris) ja Rainer Elhi (Paaritu) ning kaamera ja heliga aitasid mind Siim Saar ja Elise Christin Jörberg. Kuna algselt oli stsenaariumis kirjeldatu vaid abstraktne sõnamängu jada, hakkasime näitlejatega koos looma tekstile konkreetset olukorda ning põhjuseid tegelaste veidrale sõnavalikule. Töötasime justkui tagurpidi - enne oli tekst ja siis kontekst. Iga abstraktse sõnamängu tahtsime psühholoogiliselt põhjendatud allteksti ning lihtsast sõnakõlksust sai vahend kujundi kaudu väljendada siirast emotsiooni.

Võtteperiood toimus ühe päeva jooksul minu Viljandi korteri magamistoas, kus ma andsin näitlejatele vabad käed üldplaanis stseeni algusest lõpuni mängimiseks, et siis järgnevad keskplaanid ja suured plaanid filmida ühtses järgnevuses valituks saanud üldplaaniga. Vabaduse jätmisega näitlejatele suureneb ka tähelepanu ja täpsuse olulisus duublite ajal. Esialgu tundus, et näitleja misantstseeni vabaks jätmise on mängu vabaduse ja liikumise orgaanika saavutamise jaoks oluline ning lõige ei peagi otseselt monteruma kui näitlejatöö sellest võidab. Kuna võttepäeval olin ametis peamiselt näitlejate esituse sisu ja mõtte korrigeerimisega, siis hiljem monterides nägin palju vaeva, et säiliks ka füüsilise tegevuse loogika, kuna näitlejad ei mänginud iga duubli ajal identseid misantstseene. Kui tegemist ei ole just stilistilise võttega nagu *jump-cut*, kus stseeni sees on pisikesed ajahüpped, mis tekitavad tegelase asendis ebaloomuliku muutuse, siis võib keha poosi erinevus tavalise lõike järel mõjuda veana ning viia tähelepanu kõrvale.

Praegu mõtlen ma sellest nii, et misantseenide läbiviimisel on võimalik vältida sarnast ebamäärasust ja võltsorgaanikat nagu tekstiprügigi puhul. Sisuliselt põhjendatud fikseeritud

liikumisjoonis suunab näitleja loomingu detailidesse ja täpsusesse, vähendab rööprähklemist ning aitab keskenduda sisule. Siiski nõuaks liikumise stsenaariumisse fikseerimine väga täpset teadlikkust stseeni sisust ja tegelaste kavatsustest enne näitlejatega stseeni läbimängimist, et fikseeritus ei piiraks näitlejat.

“PaarisPaaritu” tähendas minu jaoks läbimurret eneseteostuses iseseisva kunstnikuna. Ma suutsin esimest korda viia lõpuni midagi, millel oli kunstiline lisandväärtus, loomaks uusi seoseid teksti, näitleja ja videopildi mõtestamisel suhtes inimliku situatsiooniga elust enesest. Ma olin väga üllatunud kui pärast esilinastust sain väga palju positiivset tagasisidet. Toodi välja, et see erineb paljuski sellest, mida on harjutud nägema. Sellegipoolest seostasid vaatajad end filmilooaga, kuna tegemist oli olukorraga, mida paljud on kogenud. Lisaks toodi välja näitlejate loomulikkus tegelasi mängides, kuigi tekst oli kirjutatud peaaegu, et kahe inimese vahelise luuletusena. See on nii kiituseks näitlejatele, kui tõestab ka minimalistliku teksti mängitavust, mis laseb välja paista alltekstil inimese pilgus ja kehahoiakus. See protsess tervikuna, alates kontseptsiooni kokkupanemisest ja näitlejatega tööst kuni filmimisprotsessi ja montaažini, lisas minusse õhinat minna edasi filmialaste katsetustega.

2. LÜHIFILM “TULE SISSE PALUN”

“Tule sisse palun” on lühimängufilm, mis sai alguse lavavõitluse ülesandest - video, milles kahe inimese vahel toimub ühe minuti jooksul realistlik vägivallaakt. Avaldasin soovi teha oma ideest lühifilm. “Tule sisse palun” esilinastus 14. novembril 2020 Viljandi kultuuriakadeemia White Boxis. Film räägib seksi olemusest ja kahe inimese vahelisest kirest. Koos minuga mängis peaosas minu andekas kursusekaaslane Karmel Naudre (Anna).

Anna läheb üksi võõraste majja pinnapeole, et põgeneda oma mandunud suhte igavusest. Peol kohtub ta Miikaeliga, kellega nad jäävad eraldi toas vestlema seksist. Intrigeeriva vestluse arenedes tekib neil üksteise vastu iha, kuid Anna loobub naudingust, kartes petmist. Anna lahkub peolt segaduses, kuid Miikael jõuab talle keset parkimisplatsi järele ning peatab Anna jõuga. Näilisest vägivallaaktist areneb kirglik seks.

Inspiratsioon selle filmi tegemiseks tuli peamiselt kahelt filmilt - Gaspar Noè 2002. aasta film “Irreversible”(Noè, 2002) ning Jean - Luc Godardi 1966. aasta film “Masculin - Fèminin”(Godard, 1966). “Irreversible” sööbis mällu oma jõhkru ja julguse poolest näidata vägivalda ning eelkõige vägistamist nii vahetult ja halastamatult, olles seejuures üks leidlikumaid filme, tutvustades kaameratöö, näitlejate ning atmosfääri kaudu vaatajale uut viisi, kuidas filmi võib ja saab teha. “Masculin - Fèmininis” paelus mind samamoodi režissööri julgus teha filmikunsti omamoodi, kuid selle filmi puhul oli selleks vabaduse kohalolu ning raamide puudumine montaažis ja näitleja mängus. Enim paelus mind üks dialoogi stseen, kus peategelane intervjueris ühte modelli. Tegemist oli nii ehtsa ja orgaanilise mänguga, et ma pidasin seda dokumentaalkaadriks. Hiljem selgus, et mu aimdus osutus tõseks. Filmi peategelast kehastav näitleja teeskles päriselus, et ta on hoopis ajakirjanik. Intervjueritav oli siiras ja vastas nii nagu oskas. Selline žanrite segamine ülima orgaanilisuse saavutamiseks andiski mulle inspiratsiooni “Tule sisse palun” eksperimendi läbiviimiseks.

Ekspõrimendi eesmãrk oli saavutada nãitlejatõõs loomulikkuse aste, mille puhul vaatajal tekiks kahtlus, kas tegemist on ikka nãitlejatega. Selleks seadsime koos filmi operaatori, Siim Saarega, õles korraga kolm kaamerat, mis salvestasid korraga nii minu ja Karmeli keskplaani kui ka meie kaksikplaani. Operaator lahkus filmimise ajaks ruumist, et saavutada tãielik omavaheline privaatsus. Ilma duubliteta vestlesime Karmeliga isiklikel teemadel ligi kaks ja pool tundi jãrjest ning teadsime, et selle vestluse kãigus on meie õlesandeks stseeni lõpus suudelda. Tegemist oli pãris inimese ja rollilooma vahealaga. Rããkides isiklikest pãriselt juhtunud kogemustest, mãngisime siiski fiktiivset olukorda ning meie tegelastel oli meist endist osaliselt altereeritud minevik. Monteerimisel konstrueerisin filmitud materjalimasiivist kokku uue 6-minutilise vestluse. Sain postproduksioonis ise dikteerida vestluse jãrjekorda, sisu, ajastust ja pinget. Kuigi seda monteerida oli vãga pikk ja vaevaline protsess, saavutasin ma oma eesmãrgi, kuid edaspidi kasutaksin sarnast meetodit materjali ja ideede kogumiseks, et kirjutada stseenile tãpne dialoog, mis vastaks tãpselt nãitlejate tãpaažidele. Orgaanilisus oli saavutatud, kuid looline tãpsus kannatas ning tegelaste motiivid jãid salapãrasteks. Samas tekkis tãnu sellele meetodile ja pikale ajakulule ruumi haruldane atmosfãär, mille tehniline taastamine hiljem võinuks osutada keeruliseks kui mitte võimatuks.

Kunstnikuna oli selle filmi tegemine mulle tãielik eneseõletus. Vãgistamise ja eelkõige seksiga seotud teemade kãsitlemine oli veel õsna hiljuti mulle tãielik tabu. Mãletan kui Tambet Tuisk meile esimesel aastal nãitas Lars von Trieri filmi "Idioterne" (1998), kus oli pornograafilise sisuga stseene, siis ma tundsin, et olen solvatud. Kuid ajapikku olen aru saanud, et ka ebameeldivad, õleerootilised või vãgivaldsed kujundid on võimsad vahendid kunstniku arsenalis, millest hoidumine piirab julgete ja mõjusate ideede tekkimist. Pãrast "Irreversible`i" nãgemist on raske millegi peale solvuda, kuna see film nihutas taluvuse piirid uutesse kõrgustesse.

Filmi esilinastusel kũsiti minult, kas ma olen pervert või šovinist, et ma sellise sisuga filmi teen? Ma teadsin tãpselt, mida ma oma loomingus osas tundsin, kuid ma ei suutnud tãpselt selgitada ennast. Ma polnud mõelnud oma motiivide sõnastamise peale, kuna kartsin, et nendesse sũõubides lõõn filmi tehes kartma, sean kõik kahtluse alla ja loobun. Tãnaseks olen kõõik sõnastanud, kuid lisaksin ikkagi veel õhe põhjuse - uudishimu. Uudishimu uurida selle

filmi teemat kelleltki kogenumalt ning minna mõtetes üle piiri; lubada endal unistada ohtlikust rajast ja olla valmis seda katsetama kunsti kaudu, kus kõik on justkui lubatud. Meil olid Karmeliga seatud konkreetsed piirid, kust edasi me ei läinud, kuid sellest piisas, et käia korra teisel pool ära ning kogeda värsked tundeid, mis rikastavad elu.

Valisin “Tule sisse palun” protsessiga teadlikult olukorra, kus saaksin katsetada kõiki filmitegemise rolle korraga, olles nii kaamera ees kui taga ning vastutada sisu eest enne ja pärast võtteid. Näitlejana oli väga hea olla enda dikteeritud filmis. Ma ei pidanud arvama, mida keegi teine tahab, ega püüdma järgida kellegi teise maitset. Ma teadsin täpselt, mida ma oma rolliga saavutada tahan ja see aitas mul koheselt oma rolli lõdvestuda ja seda nautida. Teisalt oli lõputseeni jällegi väga raske teostada, kuna kaameratöö oli nii oluline. Ma oleks tahtnud kaadrit filmimise ajal näha, et korrigeerida ning leida veel täpsemat kompositsiooni ja teostust, kuid see polnud võimalik. Samuti oli näitlejana saavutatud tegelase ärevuse ja võttepingega keeruline vahetada rolli kähku režissööri peale ja tagasi ning seetõttu kannatas nii minu rollisooritus kui otsustusvõime režissöörina.

Esialgu kartsin ma seda filmi laiemale publikule näidata, kuna pelgasin vastakaid reaktsioone ebakonventsionaalse sisu tõttu. Näitamisel esines huvitav tendents. Omavanuste seas jäadi filmi tagasiside osas reserveerituks. Sooviti küll õnne, kuid rääkima tulid vähesed, mõni julgem isegi pahandas. Kuigi ebamugav, võtsin sellist reaktsiooni komplimendina - tugeva tunde tekitamine kunstiteose puhul on parimaid kiitusi. Sain õppetunni, et režissööril peab olema selge seisukoht oma filmi osas enne selle näitamist. Peab suutma sõnastada, miks selline film sai tehtud? Kui autori seisukoht on selge, siis võib see aidata vaatajal filmi paremini mõista. Kui noorte seas tekitas see film vastakaid tundeid, siis kogenumatelt inimestelt olen saanud palju julgustust. Taaskord kiideti näitlejate orgaanilisust ning seekord juba ka valikuid pildikeelega jutustamise osas, mis suutis vaatajat hoida lõpuni üllatades. Ise suhtun ma sellesse filmi kui eksperimenti, mille läbiviimine oli ülioluline etapp kunstnikuna, kuid emotsionaalsel tasandil jäi see minu jaoks siiski juurdeviivaks harjutuseks tulevasele loomingule.

3. PROJEKT “100%”

2020.aasta sügisel viisin teatrikunsti 13. lennu näitlejatega läbi omaalgatusliku projekti nimega “100%”, kus igaüks sai eraldi kaamera ees võimaluse otsida enda kui etendaja piire, mis ühtlasi kannaksid nende huvisid ja oskusi kõige paremini. Projekti eesmärk oli uurida iga kursusekaaslase performantsiivsete ambitsioonide kohta ning jõuda nendega isikliku usalduseni juhendaja rolli kaudu. Kokku toimus 16 kohtumist (nelja inimesega üks kohtumine, ülejäänutega kaks), millest igaüks kestis umbes 2,5 tundi. Asukohaks oli privaatne paadisild Viljandi järve ääres või selle lähiumbrus. Kuna lähteülesanne oli laiapiiriline ning sõltus suuresti etendaja isikust, siis sai määravaks üksteise mõistmine ning usaldus.

Toon välja mõned mõtted näitleja lavastamisest ja loomingust, mis sündisid nendest kohtumistest.

1. Lavastaja/operaatorina saan samuti olla näitlejale mängupartneriks, mõjutades oma impulsside ja otsustega otseselt näitlejamängu. Näiteks provotseerides ehk näitlejat mitte filmides või kaameraga talle liiga lähedale minnes saan mõjutada tema reaktsioone. Samuti saan näitlejat toetada, andes talle vajaliku ruumi või minna kaasa näitleja dikteeringutega stseeni ajal, filmides täpselt seda, mida näitleja tahab, et kaamerailm näeks. Kokkuvõttes saab lavastaja/operaatori ja näitleja suhe stseeni mängimise ajal olla sama mänguline ja kaasahaarav kui kahe näitleja omavaheline mäng. See tähendab, et näitlejal on sama palju otsustusõigust kui lavastaja/operaatoril. Lavastaja on seadnud lähtepunkti, kuid stseenis olles otsustatakse koos, võrdsete etendajatena.
2. Arvamus, et isikliku mälestuse meenutamine on kiire lahendus saavutamaks tugevat emotsiooni näitlejas, ei toiminud. Samuti on mälestuste kasutamine alati tundunud

ohtliku vahendina, mis võib näitlejat inimesena emotsionaalselt kahjustada. Meie katsetustes selgus, et isegi kui isiklik mälestus on kunagi olnud oluline ja tugev, puudub näitlejal tänaseks sellega emotsionaalne kontakt ning on muutunud pelgalt infoks. Selle tagasi toomine oleks liiga detailne protsess ning viiks tähelepanu kõrvale käesoleva stseeni sisult. Mälestus saab olla inspiratsiooniallikas, aga mitte näitleja mänguvahend stseenis.

3. Mida isikupärasem on näitlejale ülesande püstitus (rollialge), seda rohkem on tal vabadust selle täitmiseks. Seoksin selle mõtte rolliloomega. Kui näitleja on inimesena väga osav suhtleja, siis seda oskust rolli kaudu edasi uurides võib jõuda palju ainulaadsemate ja huvitavamate lahendusteni. Kui näitleja saab mängida vahenditega, mis on talle tuttavad, siis on ta saavutanud koheselt vajaliku enesekindluse, et tunda end uute ideede katsetamisel kaamera ees vabamalt. Vabadus on oluline, et näitleja hakkaks ennast nautima. Kõige ilusamad hetked sündisid siis kui näitleja tegi seda, mis teda inspireeris.
4. 100% kohtumistel üritasin vältida termineid ja sõnastust, mis tekitaksid hierarhia lavastaja/operaatori ja näitleja vahel - nt. ülesanne. Tahtsin vältida “ülesannete andja” kuvandi tekkimist, et mind ei hakataks pidama kamandajaks ning säiliks loomiguline võrdsus ja loominguvabadus. Siiski ei suutnud ma leida neutraalsemat, aga sama täpset sünonüümi ning verbaalne heasoovlikkus takistas konkreetset. Jõudsin järeldusele, et asi ei ole terminites või hierarhia olemuses, vaid enda arusaadavaks tegemises. Konkreetset on eeldus loominguvabadusele.
5. Isikupärast originaalsust ei eksisteeri. Kõik ideed on kuskilt alguse saanud ja alles siis minuni jõudnud. Ideed on kui lilled, mida teeservast noppida. Tuleb ainult lillede vastu huvi tunda. Kui mõni idee on väga inspireeriv, siis võib selle ümber tekkida liigne kiindumus, mis päädib idee omastamise sooviga ning teeb ühtlasi võimalikuks ka selle varguse. “100%” kontseptsiooni idee sündis sellest, et mu sõber, Jürgen Volmer, viis mind esimest korda sellele paadisillale. Olin olukorrast nii vaimustunud, et muutsin selle meetodikaks, mille kaudu oma kursusekaaslasid inspireerida. Kiindusin kontseptsiooni nii väga, et kui keegi avaldas soovi sarnast asja katsetada, suhtusin sellesse kui minu vara vargusesse. Õnneks tundsin koheselt piinlikkust oma väikluse

pärast ning samal hetkel tundsin totaalset vabadust. Tuleb osata vahet teha vargusel ja inspireerimisel.

Isiklikul tasandil olid need kohtumised mulle meeletuks inspiratsiooniallikaks. Iga kohtumine oli risk, kuna nõudis enda arusaadavaks tegemist kümnele erinevale inimesele, et neid inspireerida katsetama ja end mulle avama. Kuna meie grupi eelis on see, et me tunneme üksteist juba mitmeid aastaid, siis sain igatühti eraldi suunata ja juhendada nende isikutest ja eelistustest lähtuvalt. Selle projekti lõppeesmärk algselt oli jõuda eksperimentaallavastuseni kaamerateaga. Projekti käigus mõistsin, et isiklikul tasemel püsides on see mulle kui tulevase režissööri jaoks palju väärtuslikum õppematerjal ning sellest kujunes hoopis laboratooriumi oma kursusekaaslaste kui loomeinimeste tundma õppimiseks. Lisaks sain ma ka väga palju harjutada kaamera käsitlemist ning selle kaudu arendada kaadrikompositsiooni ja tehnikat. Tegemist oli väga energiamahuka projektiga, kuid seda tehes tundsin, et elan oma unistust. Sellest koondkogemusest sai hiljem Viljandi kultuuriakadeemia 13.lennu näitleja eriala kursuse lõpufilmi "LEND" nurgakivi ning põhiline inspiratsioon "LEND" stsenaariumi kirjutamisel.

4. DIPLOMIFILM “LEND”

Projekt “100%” ning filmi “Tule sisse palun” lõpuni viimine panid mind koheselt tahtma tegeleda uue projektiga. Pärast edukaid katsetusi filmikunstis, olin valmis mõtlema suuremalt ja hakkasin planeerima filmi, kus saaksin väljendada end ilma piiranguteta. Minu eneseanalüüs oli jõudnud kohta, kas sain oma sõpradele jagada avastusi enda olemuse kohta ning sellest lähtuvalt tekkis ka filmitegemise kontseptsioon - emotsionaalne sinusoid. Toon välja tekstilõigu 2020.aasta oktoobrist kui sõnastasin oma ideed esimest korda.

“Neljanda ülikooliaasta alguseks on minusse jõudnud teatav selgus ehk mõtteline koht elus, kus ma saan teha enda jaoks põhjaneva järelduse – ma olen kunstnik. Ja kunstnik võib teha nii muusikat kui filmi, näidelda, pilli mängida, joonistada, laulda, tantsida. Kui räägitakse, et vasakukäelistel on dominantne parem ajupoolkera ja paremakäelistel vastupidi, siis kujundlikult saaksin ma ennast kirjeldada kui kunstnik, kes juhindub muusiku ajupoolkera kaudu. Sellest järeldusest kantuna, tahaksin ma teha filmi inimese emotsionaalsest elutsüklist - audiovisuaalset interpretatsiooni inimese emotsionaalsetest üleminekutest – argielu rutiinist mandumise ja masendumiseni, seejärel tühjusest ja lahti laskmisest tegutsemise ja inspireerumiseni ning lõpuks rahunemise ja rutiinini. See olekski minu narratiiv - inimese seisund ja selle muutumine. Minu huvi oleks tegeleda rohkem atmosfääride loomise ja segamisega kui konkreetsete sündmuste üles ehitamisega. Muusikas huvitab mind kõige rohkem harmoonia, akordijärgnevus ning atmosfäär, mis heli ümber loodub. Viis on vaid ornament, keha osa, mitte keha ise. Tugeva atmosfääri tekkimiseks on vaja selgust ja siirust laskmaks mul teosega samastuda, kokku sulada. Sääraselt sooviksin läheneda ka filmile, lubades endal tajuda kunsti muusika kaudu – abstraktselt, aga arusaadavalt.” (Kuusk, oktoober 2020)

Ma arvan, et iga lõpetav näitlejate kursus tahaks, et neil oleks oma lõpufilm. Alternatiivi selle soovi rahuldamiseks pakub ERR-i “Lennusaade”, mis tutvustab pisut lõpetava kursuse liikmeid ning nende kooli ajal tehtud töid intervjuude ja dokumentaalkaadrite näol. Me tahtsime eristuda ning panna kokku oma lennusaate, kus oleks nii intervjuusid kui lavastatud lühiklippe jne., meie tugevuseks üksteise tundmine ja rariteetkaadrite omamine. Paraku kuivatas lähenev tihe lõpusemester inspiratsiooni ideega lõpuni minna ja idee jäi soiku. Vahetult enne 2020.aasta lõppu kohtusin oma kursusekaaslase Elise Pottmanniga Müürivahe Reval Cafès, kus ta soovitas mul panna kokku oma filmiidee lennusaate ideega ning jaanuaris 2021 hakkasin kirjutama stsenaariumit filmile “LEND”.

Tahtsin kirjutada stsenaariumit, kus kõigil 13. lennu kümnel näitlejal oleks täita kaalukas roll, mis neid endid inspireeriks (Ennast ei kirjutanud ma teadlikult stsenaariumisse, kuna tahtsin pühenduda täielikult filmi tegemise protsessi n.ö. kaamera taga, et tagada võimalikult kvaliteetne ja fokusseeritud eeltöö stsenaariumi edasiarenduse ning võtteperioodi ettevalmistusega koos kunstilise ja tehnilise tiimiga.). Film üheksa peategelasega, mis on ühtlasi mind palju mõjutanud, P.T.Andersoni “Magnolia”(1999), kestab 3 tundi ja 8 minutit ning on kadestusväärset detailse ja sisuliselt läbi komponeeritud stsenaariumiga. Minu idee ei hõlmanud kirjanduslikult läbikomponeeritud stsenaariumit, vaid atmosfääride vaheldumist näitleja olukordade kaudu. Sidudes eelnevalt kirjeldatud emotsionaalse sinusoidi ehk atmosfääride vaheldumise kontseptsiooni oma kursusekaaslastega, sain kümme erinevat atmosfääri, mis on üksteisega tunnetuslikult loogilises järgnevuses. Välistamaks vaataja püüdlust seostada tegelasi omavahel tegevustiku loogika kaudu, kirjutasin igale tegelasele erineva kontekstiga episoodi, millest igäühte saab vaadelda ka eraldiseisva narratiivina. Lisaks atmosfäärilisele narratiiviloogikale eksisteerib filmiloos ka pralleelreaalsus ehk metafooritasand, kus kõik kümme peategelast jagavad koos sama atmosfääri ning loovad sellega liimi tegevustiku eklektika koos hoidmiseks.

4.1 EMOTSIONAALNE SINUSOID

Emotsionaalseks sinusoidiks nimetan ma kontseptsiooni sellepärast, et filmilugu saab kujutada ka graafikuna. Y-telg näitab tegelase enesehinnangut kümnepallisüsteemis, mille ülemine ots on eufooria ja lendamise tunne ning alumine ots lootusetus. X-telg kujutab filmi kestvust. Iga tegelane on paigutatud graafikule vastavalt tema enesetundele või selle muutumisele stseenis ning tema emotsionaalse seisundi kulg mõjutab omakorda järgmist tegelast (PILT GRAAFIKUST LISADESSE). Graafiku kuju prototüübi konstrueerisin enda emotsionaalse seisundi abstrahheerimise kaudu.

“Ma kaardistasin aasta lõikes enda emotsionaalsed **tõusud** ja **mõõnad** ja avastasin, et aastal 2020 oli minu elus põhiliselt neli emotsionaalset kõrghetke ja neli madalseisu, millest kõige kõrgem oli septembris (*töövõime ja energia oli ülikõrge – alustasin ja lõpetasin mitmeid projekte*) ja kõige madalam koroona algusajal märtsis (*identiteedikriis*)[...] **Tõusud** tekivad enamasti enda mõtestamisest ja endast arusaamisest. Tekib tunne, et ma olen millegi suure jälil ja kui ma lõpuni kaevan, siis ma jõuan enda isiksuse tuumani.[...] Sellel hetkel ma tean, mis on minu jaoks elu mõte, kõik on selge ja lihtne ja tuleb ainult tegutseda[...] **Mõõnad** tekivad siis kui kõik see hea ja õnn muutub juba rutiiniks ja ei ole enam nii eriline kui alguses. Tekib tunne, et uusi mõtteid pole enam vaja, kuna mul on kõik olemas. Kui uusi käivitusi ei tule, siis ei tule ka uut kütust, uusi vaimustumisi ja nii algab mandumine. Enesekindlus jääb, kuna mälestus õnnest on veel meeles. Lõök saabub koos arusaamaga, et kõik mis tekitas mulle enne õnne - minu enda ehitatud elamise ja mõtestamise struktuur - ei kehti enam, kuna olukorrad on uued ja elu nõuab juba uut mõtestamist, aga mina mõtlesin, et ma juba sain kõigele pihta. Ma pettun elus ja endas, tunnen end petetuna ja lollina.[...] Tõusule ja mõõnale järgneb **mõistmine** ja **leppimine** mis saab alguse sellest, kui ma muutun juba endale vastikuks. Koos teiste abiga suudan ma endale selgeks teha, et ma olen jäänud oma muredesse kinni ja keegi ei lõika sellest kasu. Ma loobun kahjutundest, leinast ja lasen enda kuivanud õhulossist lõplikult lahti. Käivitajateks on olnud sõprade sõnad - „nii see peabki olema“ või „see, mida sa tunnend, on normaalne“. Tsükli lõpetab **rahu**, kerguse tunne. Tunne, et mina olen väike

ja maailm on suur ja minust ei sõltu väga midagi. See annab mulle tagasi julguse ja vabaduse teha mida iganes ma tahan, muretsemata, et see kedagi kuidagi mõjutab. Nendel hetkedel sünnivad parimad ideed. Ja need head ideed käivitavad eneseanalüüsi, et mulle jääks meelde, mis oli see toimiv faktor, mis tekitas minusse selle hea tunde. Algab uue emotsionaalse sinusoidi tsükliosa - **tõus. Emotsionaalne sinusoid** on paradoks, lainetus, mille eripalgelisus on essentsiaalne edasi liikumiseks.” (Kuusk, jaanuar 2021)

Paigutades oma kursusekaaslasi kui tegelasi koostatud graafikule sain aru, et olen nendega enda teadmata juba teinud läbi sisuloo protsessi 100% raames. Paari erandiga, olid enamasti stseenid “LEND” stsenaariumis kas tunnetuslikud või otsesed edasiarendused paadisillal toimunust, mis tähendab, et iga tegelase episood ehk atmosfäär on inspireeritud igast kursusekaaslasest lähtuvalt. Loo metafooritasand ehk 0-maailma stseenid, kus kõik tegelased on koos, lõikub episoodide vahele. 0-maailm on abstraktne installatsiooni meenutav maailm, kus tegelased tegelevad enda välimuse muutmise erinevate materjalide ja vahendite abil, proovides leida välist ilu ja grupi ühtsust. Lõpufaasis on kõik üksteisega sarnased kõvastunud inimkookonid, mis kunagi võisid meenutada inimest. 0-maailmas toimuv on metafoor eelpool kirjeldatud emotsionaalse sinusoidi paradoksaalsusest - ehk - Enda iseloomu analüüsimine ning sellest tulenev soov enda leitud minapilti fikseerida annab hetkelise kindlustunde, aga omakorda takistab edasi arenemist. Selleks tuleb fikseeritud minapilt lõhkuda.

4.2 STSENAARIUM

Toon välja stsenaariumi sisu kirjelduse.

Sissejuhatus. Batoonist seintega ruumidesse, 0.maailmasse, on valmis pandud erinevad materjalid - pärlid, kangad, puuder jne. Kõik kümme peategelast tutvuvad materjalidega ning hakkavad end sarnaselt ehitama.

1. **atmosfäär - MARION - häbelikkus.** Tegelane läheb poisiga ujuma, kuid ei suuda poisi ees vabalt olla. Koju jõudnud, kujutab Tegelane peegli ees ette, kuidas oleks olla julgem, kuid pettub endas.
2. **atmosfäär - KRISTI - läbimurre.** Tegelane on raske kotiga juba mitmendat päeva üksi matkanud, et tõestada endale oma väärtust, kuid on varisemise äärel. Mööda sõidab mees, kes proovib nukrat Tegelast aidata. Tegelane keeldub abist, saab vestluse kaudu endast võitu ja vabaneb oma vihast autojuhti solvates.
3. **atmosfäär - ELISE - vabadus.** Armunud Tegelane kihutab hobusega Hiiumaa looduses koos oma armastatuga. Nad lähevad hobustega ujuma.

Esteetika tipp. Kõik tegelased 0-maailmas on end ehtinud nukulikult kauniks. Kõik on korrastatud ja ühtne.

4. **atmosfäär - MARIANN - õnne lõpp.** Tegelane on korraldanud enda jaoks uhke peo ja kutsunud palju inimesi end imetlema. Tegelane naudib ennast ja lõbustab rahvamassi, kuid puhkehetkel pöördub rahvas tema vastu.
5. **atmosfäär - KARMEL JA MIIKA - purunemine.** Tegelased peavad vastu tahtmist oma suhte aastapäeva restoranis. Represseeritud viha üksteise vastu vallandub kui heasoovlikkuse maskid kukuvad. MeesTegelane häbistab ennast ja NaisTegelast kõigi ees.

Õõvaorg. Kõik tegelased 0-maailmas on läinud oma ehtimisega liiale. Tegelased on oma ilu lõksus.

6. **atmosfäär - ELIS - flirt sumaga.** Tegelane on tormi käes ja külmetab kaamera ees, et demonstreerida kui raske tal on. Tegelane ei võta oma olukorda tõsiselt.
7. **atmosfäär - RAINER - lootusetus.** Tegelane sõidab autoga suurel kiirusel, et enda elu lõpetada, kuid ei suuda avariid ise tekitada. Tegelane muudab plaani ja sõidab rongi ette. Rong sõidab autost läbi nagu õhust. Tegelane otsustab edasi elada.

Vabanemine. Kõik tegelased 0-maailmas lõhuvad oma rõhuvaks muutunud ilu enese ümbert.

8. **atmosfäär - MARIA - nautimine.** Tegelane lahkub 0-maailmast ja jõuab võsasse. Tegelane naudib ennast, vabadust ja päikest, muda räpasust ja puuvilja mahlasust. Tegelane ühineb teistega, kes on saunas.

Valmistumine. Kõik tegelased on sauna ees tiigis ja suplevad. Kõik tegelased pesevad end ja riietuvad pidulikult. Kõik tegelased lähevad õhtusöögile.

9. atmosfäär - RUUBEN - lõpetamine. Kõik tegelased on laua ümber ja valmistuvad sööma. Tegelane peab lõpukõne ja kõik tegelased hakkavad sööma.

10. atmosfäär - MIHKEL - lend. Kuigi ma algselt end stsenaariumisse ei kirjutanud, siis hiljem tuli Jürgen Volmeril idee, et võiksin filmi lõpus lennukist langevarjuga alla hüpata.

Tiitrid ja tänu. (Kuusk, 2021)

“LEND” stsenaariumi kirjutamine on olnud väga töömahukas protsess, mis kestab tänaseni. Kui minu esimene film koosnes ühest dialoogist, mis arenes edasi filmistseeniks ning järgmine stsenaarium (“Tule sisse palun”) kolmest stseenist, siis “LEND” läheneb pool-täispika mängufilmi mahule nii oma pikkuse kui töö mahuga.

4.3 “LEND” PROTSESS

Esimene terviklik stsenaarium valmis, algas kunstilise ja tehnilise tiimi kokkupanemine. Selleks, et veenda kedagi seni võõrast ühinema enda välja mõeldud projektiga ühelt poolt lihtsustab olukorda, kuna olles teadlik kogu projekti üksikasjadest, on mul võimalus oma ideid täpselt selgitada ning vajaduse korral neid muuta. Teisalt lasub suur osa vastutust minu ideedel ja ma pean olema kindel, et minu projektiga liitudes ei raiska keegi oma aega, raha ja inspiratsiooni. Õnneks olid kohe alguses minu kõrval sõbrad, kes sisendasid minusse eneseusku ning me suutsime kokku panna suure meeskonna, mis koosneb üle kahekümnest inimesest, kelle hulgas on nii tudengeid kui vabakutselisi professionaale. Filmivõtteid on planeeritud üle kahe nädala jagu, kuid filmivõtted on vaid suure jäämäe tipp ning enamiku protsessi mahust moodustab eeltootmine ja järeltootmine. Eeltootmine koosneb koosolekutest nii kunstilise (filmikunstnik, operaator, helindaja, helilooja) kui tehnilise (produtsendid, assistendid) meeskonnaga ja proovidest näitlejatega ehk kõigest, mida on vaja, et võttepäevad saaksid toimuda. Järeltootmine koosneb võttepäevadel filmitud materjali kokku panemisest ja viimistlemisest filmiks.

Praeguse seisuga on toimunud viis võttepäeva, millest igaks on olnud omaette mikromaailm unikaalsete probleemide ja nende lahendamiseks. Kasutan sõna “probleem”, kuna enamasti eristub kujutlusvõimega kokku pandud eeltöö reaalsusest ning kohapeal on vaja leida lahendused, et planeeritud materjal mingil kujul ikkagi salvestada. Probleemi võib kollektiivselt suhtuda kui muresse või takistusse, mis on vaja teelt kõrvaldada, kuid samuti saab sellesse suhtuda kui lahendamist vajavasse mõistatusse. Suhtumine “probleemi” määrab ära kogu protsessi emotsionaalse kvaliteedi. Selleks, et leida jõudu ja inspiratsiooni katsumusi loominguliselt lahendada, on vaja enesekindlust, mis tuleb põhjalikult eeltööst ja eelhäälestamisest enne võttepäeva algust. Eeltöö ja võttepäevade jooksul olen avastanud, et suur soov ideedega õnnestuda teeb liigselt püüdlikuks ja närviliseks. Vaatamata tulemuslikkusele orienteeritud püüdlikkusele kui healoomulise soovi väljendusvormile, ei mõju see meeskonna õhustikule hästi ning ahendab koostöövõimet. Lisaks teadmatusle ärgitab liigset püüdlikkust ka väsimus ning selle kramplik alla surumine. “LEND” filmi eeltootmine võiks olla täiskohaga töö, kuid sellele lisandub ülikooli lõpetamine ning lavastuste ettevalmistamine ja mängimine. Võteteks valmistumisel pidin teadlikult ennast rahulikuks sundima ning teadvustama, et antud olukorda olen ma igatsenud väga pikka aega, motiveerides sellega end lõdvestama ja olukorda nautima. See ei tähendanud, et ma pidin rõõmu enda jaoks tehniliselt välja mõtlema, vaid selekteerima ta mõtetes eraldi välja. Eelhäälestamine aitab mul olla parem juht ja suurendab usaldust teadmatusle ja riskiga rinda pista, mis omakorda paneb hindama olukorra kordumatust ning meeskonna panust.

Võtteplats on koht, kus erinevad loomingulised inimesed on tulnud kokku, et üks idee realiseeruks erinevate nurkade alt võimalikult põhjalikult ja täpselt. Kuid mida keerulisem on kunstiline/tehniline väljakutse, seda vähem on aega soovitud tulemust saavutada. Režissöörina kui loomingulise juhina vastutan mina selle eest, et kavandatud idee realiseeruks võtteplatsil parimal võimalikul viisil. Esimene impulss vastutusega toime tulemiseks on koostöö eiramine ning soov teha kõik ise, kuna koostöö näeb ette kompromissi, mis nõuab aega ning eeldab osaliselt enda ideedest loobumist. Enda ideedest on alati tähtsam meeskond, kellele ei saaks midagi toimuda ning seetõttu kompromissi leidmine kriitilises olukorras on ühtlasi protsessi üks aeganõudvamaid, kuid ka kõige tulemuslikumaid sündmusi. Kompromissi õnnestumine lähendab ja tekitab usaldust edasiviiva koostöö arenemiseks.

Loomingulise koostöö võimaldamine ja säilitamine on minu arvates üks kõige raskemaid ja tänuväärsemaid juhi ülesandeid kollektiivses kunstis.

Kuna enamuse “LEND” filmi näitlejatest on minu kursusekaaslased, kellega me oleme 4 aastat kasvanud ühes õppesfääris, on meil kujunenud sarnane nägemus näitleja töö olemusest, mis teeb nende juhendamise ainulaadseks kogemuseks. Olles nendega koos näitlejatudengitena õppinud, saan ma katsetada erinevaid juhendamise ja näitlemise vahevorme. Näitlejat juhendades lähen ma intuiitiivselt tema rolli emotsionaalse olekuga kaasa, püüdes selle kaudu anda edasi vajalikku atmosfääri, mis vahel päädib ka kehastumisega konteksti andvaks kaastegelaseks. Näitleja rolliga suhtlemine juba enne stseeni algust võib aidata näitlejal tunnetada rolli olukorda sügavamalt ning viia suurema vabaduse tekkimiseni. Selline meetod pakub mulle suurt naudingut, kuid tekitab uue psühholoogilise väljakutse. Ma pean suutma end kiiresti neutraliseerida, kuna emotsionaalselt kõrgendatud seisund ei lase mul täielikult keskenduda filmi tegemise tehnilisele natuurile.

Kuna filmi tegemine on aja - ja ressursimahukas ettevõtmine, siis nõuab see palju nii emotsionaalselt kui materiaalselt toetust. “LEND” protsessi jooksul olen saanud kogeda kui suur on kollektiivsuse jõud. Olla mutter kellavärgis, mis tiksub edasi pealtnäha iseenesest, kuna nii palju inimesi panustab selle õnnestumisse, on elada unistust.

5. JÄRELDUS

Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemiasse tulin ma sooviga inimestele tõestada oma võimekust loomingulise inimesena. Olin enesekindel ja uhke. Mul oli kindel arusaam näitlejaks õppimisest ning ma tulin seda saavutama. Ma teadsin, et see aeg saab olema raske, kuid ma olin selleks valmis. Kui ma oleksin adunud, mida Katariina Unti juhendatud teatrikursusel õppimine tegelikult tähendab, ei oleks ma arvatavasti julgenud katsetele tulla. Arvestasin miskipärast vaid tehnilise poolega näitleja väljaõppest, pidades emotsioonide kasutamist samamoodi näitleja tehniliseks vahendiks. Kujutasin kõike ette treeninglaagrina, kus me õpime midagi selgeks. Õppisimegi, kuid selguse asemel tegelesime selle lammutamisega. Et hakata eneses selgusele jõudma, pidin kõigepealt oma arusaama endast ja loomingust kahtluse alla seadma. Enda olemuse kahtluse alla seadmine võib edevale ja enesekindlale inimesele mõjuda väga rängalt, kuid selleta poleks võimalik end objektiivselt analüüsida. Tuleb korraks loobuda kiindumusest enda vastu, et näha kõiki oma külgi, kuna muidu ei saaks sündida kunsti, mis oleks eluline ehk aus elu olemuse vastu. Lihtsalt väljendades koosneb inimene nii positiivsusest kui negatiivsusest. Negatiivsusega võitleme pidevalt, et seda vältida, alla suruda või peita, kuid ilma negatiivsusest oleks kunst ühekülgne ja eluvõõras. Enda kahtluse alla seadmine tähendab enda negatiivse skaalaotsa tunnistamist, mille eemaldamise püüdlus on kulutanud nii palju hingelist ressursi. Pärast esialgset otsavaadet endaga tundub, et negatiivsus inimeses on valdav, kuid samuti saab seda väärtuslikumaks positiivsus ja selle olulisus. Elujaatavus saab tunnetusliku konteksti ning oma välja teenitud esikoha eeskujude pjedestaalil. Siinkohal tahan väljendada oma tänu eelkõige Katariina Untile, kuid ka teistele õppejõududele ja lavastajatele nii kooli seest kui väljast, kelle juhendamisel sain endasse vaadata kooli turvaliste seinte vahel, kus negatiivne tulemus omandas konteksti ning tähendas ebaõnnestumise asemel kasulikku infot, mis koondus enda arendamise õppevahendiks. Ma ei õppinud niivõrd näitlejaks olema, vaid näitleja olemust

enda ja oma kursusekaaslaste kaudu mõtestama. Etenduskunsti kaudu sain aimu kunsti olemusest ja selle olulisusest inimese elus. Lisaks filmikunsti katsetustele ning filmi “LEND” tegemisele, mida pean hetkel enda suurimaks kireks, olen nelja aasta jooksul õppinud ka uut moodi mõtestama muusikat, õppides nautima ennast muusika sees, mängides nii endale kui teistele.

KOKKUVÕTE

Oma loov-praktilise lõputöö kirjalikus osas kirjeldan oma teekonda kunstnikuks kujunemisest lähtuvalt Viljandi kultuuriakadeemia eelnenud ajast kuni kursuse lõpufilmi “LEND” tegemiseni. Sissejuhatuses toon välja oma eelarvamused näitlejaks olemisel. Tajusin nii näitlemist kui muud kunsti tegemist tehnilise alana, mida on võimalik raske töö ja harjutamisega selgeks saada. Samuti toon välja oma tugevused ja nõrkused potentsiaalse näitlejana. Ma naudin enda käitumise ja tunnete analüüsimist ja sõnastamist, aga ma ei suuda loobuda analüüsist esinedes, mis takistab mul rolli lõdvestuda. Minu esimene lühifilm “PaarisPaaritu” tähendas minu jaoks läbimurret eneseteostuses iseseisva kunstnikuna. Ma suutsin esimest korda viia lõpuni midagi, millel oli kunstiline lisandväärtus, loomaks uusi seoseid teksti, näitleja ja videopildi mõtestamisel suhtes inimliku situatsiooniga elust enesest. Selles filmi kaudu otsisin rolli loomulikkust minimalistliku sõnamängulise teksti esitamisel. Orgaanilisust ja loomulikkuse saavutamise variante otsisin edasi oma teises lühifilmis “Tule sisse palun”, kus mängisin ka ise ühte pearolli. Eksperiment seisnes enda isiku otsest kasutamist rolliloomes ja selle segamist fiktiivse narratiiviga. Samuti tegin isikliku läbimurde oma eetiliste piiride laiendamisel kunsti kaudu, süvenedes seksi ja kire teemadesse. Oma kolmandas projektis “100%” tegelesin juba terve kursusega individuaalselt, kus otsisin väliruumis läbi kaamera igäühe isiklikku inspiratsiooni etendajana. Sellest inspireerivast protsessist õppisin palju näitleja juhendamise, ideede tekkimise algust ja suhtumisest kunsti. Projekt 100% oli enamuse stseenide inspiratsiooniallikaks 13. lennu lõpufilmi “LEND” tegemisel. “LEND” on suuremahuline projekt, mis sai alguse soovist läheneda filmi tegemisele kui muusik, kes sulatab omavahel kokku erinevaid atmosfääre. “LEND” filmi protsess toob kokku nii avastused minu enda olemuse kohta, minu kursusekaaslastest näitlejatudengite kohta ning teadmised, mida ma nelja aasta jooksul näitlemist õppides olen saanud.

KASUTATUD ALLIKAD

Godard, J. (Režissöör). 1966. Masculin Fèminin. [Film]. Anouchka Films. Argos Films Sandrews. Svenskfilmindustri.

Kuusk, M. 2021. Lend stsenaarium. [Käsikiri]. Tallinn.

Kuusk, M. 2021. Minu isikliku emotsionaalse sinusoidi ja filmi vaheline seos. [Kirjatöö]. Tallinn.

Kuusk, M. 2020. Sinusoid. [Kirjatöö]. Viljandi.

Noè, G. (Režissöör). 2002. Irreversible. [Film]. Les Cinémas de la Zone. Studio Canal.

LISAD

Lisa 1. "LEND" stsenaarium

„LEND“ stsenaarium

Mihkel Kuusk

kuuskmihkel@hotmail.com

53320803

2021

1 EXT. VILJANDI JÄRVE RAND - VARAHOMMIK.

On hommik. Päike on just tõusnud. Viljandi järve katab paks jää. Kogu maa on lumest valge.

MARION(20) jõuab koos THEODORIGA(20) paadisillale järve äärde. Nad on hiljuti tutvunud. Neil on seljas paksud talveriiDED ja kaasas kotikesed ujumisasjadega. THEODORIL on kaasa võetud väike kirves.

THEODOR lööb kirvega öö jooksul tekkinud jääkirme katki, et vabastada jääauk.

THEODOR hakkab riideid vahetama. Ta rebib julgelt kõik riided seljast, paneb ujumispüksid jalga ja mütsi pähe.

MARION hakkab ka riideid vahetama, aga sätib väga hoolikalt riideid ja proovib nii, et THEODOR väga tema keha ei näeks. Ta voldib rätiku omakorda trikoo ümber, et ka trikoost midagi läbi ei kumaks, paneb kõik riided järjekorda ja laotab neid vastavalt soovile. Viimasena võtab ta kotist ka teise rätiku ja paneb selle riiete kõrvale. Tal läheb sellega kaua aega.

THEODOR jõuab juba oma supluse ära teha. Ta tuleb veest välja ja asub end kähku kuivatama.

MARION läheb paadisilla trepi juurde, astub esimestele redeliastmetele, asetab rätiku metallist redeli käepidemetele nii, et see varjab ta täielikult.

On kuulda, kuidas MARION siseneb vette ja tema hingamine muutub kiirest rahulikuks.

MARION astub redelile ja vinnab end käsipuudest üles nii, et ainult pea paistab rätiku tagant välja.

MARION võtab rätiku, paneb selle kohe endale ümber ja tipib enda asjade juurde.

THEODOR on jõudnud selle ajaga juba peaaegu riidesse panna.

MARION võtab teise rätiku ja hakkab sellega oma käsi ja jalgu kuivatama. Tal on täpne järjekord ja vastavalt sellele, kuidas ta oma riided maha laotas, paneb ta nüüd need jälle selga.

THEODOR

Sa ei võtagi trikood alt ära?

MARION

Ma elan siin samas.

THEODOR

See on sul päris omapärane.

MARION vaatab ehmunult THEODORIT.

2 INT. MARIONI VANNITUBA - SAMA HOMMIK

Vannituba on hele ja suur, luksuslik. Paremas servas on suur vann, ja tool, vasakul suur seinapeegel.

MARION tuleb otse õuest vannituppa, keerab ukse lukku, ja asetab oma märjad rätikud toolile.

MARION paneb kuuma vee vanni jooksmas.

MARION hakkab ettevaatlikult riideid seljast koorima. Lahti riidetudes kujutab ta ette, et THEODOR näeb teda. Vaid trikoo seljas, võtab ta pisikese pikliku lisapeegli ja vaatab sellega seinapeegli peegeldusest enda selga.

MARION lükkab trikoopaelad õlgadelt maha ja kujutab ette, et THEODOR on see, kes teda lahti riietab.

MARION keerab ümber ja vaatab end otse suurest peeglist. Ta kujutab ette, kuidas THEODOR vabastab kogu tema keha trikoost, kuid rindadest üle ei julge ta oma trikood tõmmata.

MARION paneb paneb trikoo õlapaelad tagasi, astub veega täitunud vanni, võtab riiulilt vannisoola ja kallab kõik vette, kuni vesi on täielikult hägustunud.

MARION istub kaelani vanni, võtab rohmakalt oma trikoo vee all ära ja viskab selle vastu vanniserva.

MARION jääb staatiliseks, tema keha pole läbi vee näha.

3. EXT. PÄIKESEPANEELIPÕLD LÕUNA EESTIS - HOMMIK

Avar väli. Pikad päikesepaneelid on rivistatud päikese poole. Soe päikesevalgus talletub sisinaga sinakasse ruudustikku.

Paneeli tagant on kosta askeldamist. See on KRISTI(22). KRISTIL on seljas matkamiseks vajalikud praktilised riided, ainult saapaid pole veel jalas.

KRISTI pakib päikesepaneeli all kokku oma magamiskoti ning paneb selle oma suurde ja raskesse matkakotti, täites sellega peaaegu kõik seljakotis oleva ruumi. Välja on jäänud veel ainult väike arstitarvetega gripkott ja õhuke poroloonmadrats, mille peal ta istub.

KRISTI võtab ettevaatlikult ära oma matkasokid. Ta kandadel on suured villid. Üks on katki läinud ja see teeb talle suurt valu.

KRISTI võtab kotikesest desinfitseeriva spreid ja püüab oma villihaava puhastada. See teeb talle suurt valu. Ta paneb jalgadele ümber sidemed ja paneb sokid ettevaatlikult tagasi jalga. Siis võtab oma saapad ja surub need läbi valu jalga.

KRISTI võtab jopetaskust kassett-diktofoni ja vajutab rec. nuppu.

KRISTI

Kolmas päev. Tänane eesmärk on jõuda Väändrasse, mis teeb siis umbes 35 kilomeetrit.

KRISTI paneb diktofoni kinni. Paneb käima.

KRISTI

Stardin päikesepaneelipöällult, mis asub Suure - Jaanist umbes tunnise kõndimise kaugusel.

KRISTI paneb diktofoni kinni. Paneb käima.

KRISTI

Ei jõudnud Kootsi lõkkeplatsini.

Jäin pimedada peale.

KRISTI paneb diktofoni kinni. Paneb käima.

KRISTI

(läbi pisarate)

Sõin täna hommikuks kiirputru ja
viiluke
suitsuvorsti.

KRISTI laseb lindistaja rullil joosta.

KRISTI

(otsustavalt)

Tegelikult on tore ka. Ilusad
vaated. Leidsin tee äärest suuri
valgeid klaare. Arvatavasti
sellepärast mul kott nii raske
ongi.

KRISTI muigab mõrult ja paneb diktofoni taskusse.

KRISTI pühib pisarad ja tõuseb püsti. Kogu ta keha on kange ja
valus. Ta rullib kokku madratsi, kinnitab selle koti peale ja
vinnab vaevaliselt endale koti selga, kuid rangluud teevad talle
valu. KRISTI paneb koti uuesti maha ja hakkab taas kotti lahti
pakkima.

KRISTI võtab kotipõhjast, kõikide asjade alt, villaste sokkide
seest telefoni ja laadija. KRISTI lülitab telefoni sisse. KRISTI
lülitab telefoni välja.

Ta viskab telefoni tagasi koti põhja ning paneb kõik asjad tagasi
kotti. KRISTI vinnab taas koti endale selga ja paneb villased sokid
kotisangade ja rangluude vahele.

KRISTI teeb endale ühe valju julgustushüüde ja naeratab selle
peale. KRISTI murrab endale ühe kõrrekese, paneb selle endale
hammaste vahele ja proovib liikuma hakata.

4. EXT. KRUUSATEE LÕUNA EESTIS - HOMMIK

Kristi kõnnib tee servas, tal on matkariided ja suur kott seljas.
Eemalt tuleb auto, mis sõidab KRISTIST kiiresti mööda.

KRISTI

Persevest.

Auto jääb seisma. Autojuht(50) pidurdab ja tagurdab. Kisti jääb
seisma. Autojuht jõuab Kristi kõrvale ja laseb akna alla.

AUTOJUHT

Tere-tere!

KRISTI

Tere!

AUTOJUHT

Kuhu liigud?

KRISTI

Edasi.

AUTOJUHT

Ja sihtkoht?

KRISTI

Tuleb.

Kristi hakkab liikuma mööda teed. Autojuht sõidab vaikselt kõrvale.

AUTOJUHT

Su kott tundub raske.

KRISTI

See on matkakott.

AUTOJUHT

Selge see.

Liiguvad vaikides edasi.

AUTOJUHT

Natuke liiga raske sulle vist ikka?

KRISTI

Tahad proovida?

AUTOJUHT

Ma näen.

Kristi jääb seisma.

KRISTI

Ma näen ka.

AUTOJUHT

Mida?

KRISTI

Sul on auto.

AUTOJUHT

On.

KRISTI

See on vist päris raske.

Autojuht naeratab mõrult. Kristi hakkab edasi kõndima. Autojuht jõuab Kristile järele.

AUTOJUHT

Aga ole siis tubli

KRISTI

Palju kütust võtab?

Autojuht ei saa aru, miks KRISTI seda küsib.

AUTOJUHT

Kaksteist liitrit sajale.

KRISTI

Päris palju.

AUTOJUHT

Eks ta ole.

KRISTI

Ostetud või liisid?

AUTOJUHT

Liisin.

KRISTI

Maksta jaksad?

AUTOJUHT

Kuidas palun?

KRISTI

Kas sa maksta jaksad?

Autojuht pomiseb.

AUTOJUHT

Jaksan.

Kristi lisab sammukiirust. Jaanus sõidab natuke aega veel, siis lisab gaasi ja läheb oma teed. Üle Kristi näo valgub lai naeratus.

Kristi jääb seisma, võtab koti seljast ja sirutab end mõnuga pikaks.

5 EXT. HIIUMAA - KASSARI LOODUS - HOMMIK

ELISE(21) galopeerib saduldamata hobusega mööda metsarada. Loodus vuhiseb temast mööda. Tal on seljas vaid suur meeste triiksärk ja aluspesu. Tema ees, pisut maad edasi, galopeerib PRIIDU(23) - meremehe särgis, tumedate haaremipükstega. Käes on nende suhte kolmas hommik. Mõlemad on armumunud.

Nad jõuavad avarale väljale. ELISE jääb vaadet imetlema. Kaugel niidu ja mere piiril, vesisel alal, on hobusekari(50), kes vaikselt näksivad taimestikku. Päike paistab ja on soe.

PRIIDU
(hobusele)

Jaa!

PRIIDU teeb järsu liigutuse ja paneb ratsuga ajama, ELISE kohe järele. Nad kaarutavad ja hüppavad üle lompide. Hobustekari nende ees hakkab laiali jooksuma, aga nad püsivad hobuste kannul. Nad mööduvad hobusekarjast ja kalduvad väiksemale rajale, kuni jõuavad kõrkjate vahele, päris mere äärde. PRIIDU läheb hobusega vette.

ELISE
(põnevil)

Mis ma nüüd tegema pean?

PRIIDU

Lihtsalt tule. Kui tunned, et hobune juba ujub su all, siis libista end vette ja võta sabast kinni.

ELISE

Sabast?

PRIIDU

Jaa. Ära muretse, tal pole seal närve.

PRIIDU juhib hobuse vette. ELISE proovib rahulikuks jääda, ootab, kuni PRIIDU on juba natuke kaugemal ja järgneb vette. ELISE muigab endamisi, kuna see kõik on liiga unenäoline ja ilus, aga ohtlik ka.

ELISE kõnnib hobusega järjest sügavamale vette, kuni tunneb, et hobune hakkab tema all rapsivaid liigutusi tegema ja libistab end vaikselt vette. Vesi on jahe. Ta sukeldub vee alla võtab hobuse sabast kinni. Hobune tõmbab teda edasi. ELISE näeb, kuidas hobune oma väikeste kapjadega üritab oma suurt keha pinnal hoida.

ELISE tuleb pinnale õhku võtma ja näeb, kuidas PRIIDU seisab hobuse seljas püsti ja hüppab tagurpidi saltot vette.

ELISE elab kaasa.

ELISE

Vau!

PRIIDU
(hüüab)

Proovi ka!

ELISE

Ma ei oska!

Priidu

Peakat oskad?!

ELISE

Jaa!

PRIIDU

Näita!

ELISE kahtleb oma julguses, kuid teeb selge otsuse, rebib end hobuse peale, tõuseb tasakaalu hoides püsti ja hüppab vette pommi.

6. INT. KADRIORU LOSSI SAAL - PIDU MARIANNI ÜLISTAMISEKS - ÕHTU

Peokülalised(50) seisavad pidulikes riietes, poolkaares sissepääsu poole, silmi katmas maskid.

Saali siseneb MARIANN(22) imeilusas vabas õhtukleidis, saades palavikulise ovatsiooni osaliseks. Ta on kõige kaunim ja seksapiilsem inimene ruumis ja ta teab seda.

MARIANN hingab sisse kiiduavaldused. Paus kannab.

MARIANN

Teate, siia tulles, ma mõtlesin, et...

MARIANN võtab hetke.

MARIANN

Ma mõtlesin, et mul on ikka väga vedanud...

MARIANN teeb aeglase sissehingamise ja lõhub enda loodud pindpinevuse lendleva tantsunumbriga rahvale, muusikaks tuulekohin tema kõrvades.

CUT TO

Pidu on edasi läinud. Inimesed on üle saali laiali, käes joogid. Mängib muusika.

MARIANN on ülemeelikus tujus, žongleerib kolme palliga seltskonnas. Õpetab peokülalisele ka palle vskama. Viimane ei saa hästi hakkama, aga MARIANN kiidab teda, siis žongleerib ise edasi.

CUT TO

MARIANN on uues seltskonnas ja räägib anekdooti, kõrvalt tuleb mööda üks noormees. MARIANN jõuab anekdoodi täpselt lõpuni ja haarab siis noormehesest kinni.

MARIANN
(õrnalt kõrva sosistades)

Tantsime! Nüüd!

Nad tantsivad üksteise vastu liibudes ja keerutades selgeks õpitud paaritantsu koreograafiat, MARIANN piilub end ka peeglitest. Tantsu lõppedes ovatsioonid publikult, kes on taas poolkaares. MARIANN tänab noormeest ja saadab teda pilguga.

MARIANN
(jahutab käega oma nägu)

Uuh!(naeratab laialt)Ega te ei pane pahaks, kui ma nüüd natuke end pesaksin?

PUBLIK

Ei!

Ruumi keskele rullitakse sooja vett täis vann. Vee peal on vaht.

MARIANN

Tooge palun peeglid!

MARIANN ümbritsetakse peeglitega. Ta jääb vanniga kahekesi peeglite keskele. Ta võtab kleidi ja kingad ära, vaatab end ja istub vannis. Ta sukeldub vee alla, tuleb taas üles, sätib oma juuksed ilusti ja hakkab oma väljasirutatud kätt vahuga siluma. Vaatab end peeglitest. Seab nalja viluks veel paar vahutorti juustesse. Kõik jääb vaikseks.

MARIANN hakkab laulma voolavalt ja emotsionaalselt.

MEES 1

Mis sa nüüd peidad seal ennast? Uu-uu?

MARIANN katkestab oma laulu.

MARIANN

Haha! Ma kohe...

MEES 1

Ära kardata, kõik on ju omad!

MEES 2

Näita tisse!

NAINE 1

Lits!

Vallandub rahvasumin. Kõigil on midagi öelda. Peeglitele hakatakse koputama.

MARIANN on šokis, ta poleks sellist asja osanud kunagi oodata. Hirm võtab üle.

MEES 2

Raha eest näitad vä? Ah? Kuuled vä?
Ma nikun su niimoodi...

Peeglid rebitakse eest ja MARIANN kisutakse vannist välja.

7 EXT. VILJANDI CIRCLE K EES - MIIKA JA KARMELI AASTAPÄEV - ÕHTU

MIIKA(23) ja KARMEL(23) kõnnivad käest kinni parklas Circle K poole. Mõlemad pidulikult riides. Nad lähevad tähistama oma suhte esimest aastapäeva, kavatsedes uuesti läbi mängida nende olulisimat kohtingut, millest sai alguse nende suhe. Neil on enne olnud suur tüli.

Jäävad poe seina najale seisma. MIIKA paneb suitsu ette.

KARMEL

(iironiliselt ekspressiivselt)

Härri, ma olen teis tõsiselt pettunud.
Te lubasite juba ammu suitsetamise maha jätta!

MIIKA
(dandylikult, rahulikult)

Oo...im sorry, my love, I cant
help it when people fuck up my
nerves. (muutub tõsiseks)Please
darling, forgive me.

KARMEL
(tõsiselt)

Olgu, I will, aga ainult siis,
kui sa lubad, et me...(vaatab
MIIKALE silma),et meil on lõbus.

MIIKA viskab koni maha, laseb KARMELIL enda hõlma alt kinni võtta
ja nad sisenevad Circle K poodi.

8 INT. VILJANDI CIRCLE K POES - MIIKA JA KARMELI AASTAPÄEV - ÕHTU

MIIKA võtab KARMELI mantli ja riputab selle nagisse. KARMELIL on
seljas õhtukleit ja MIIKAL hele ülikond.

MIIKA juhatab KARMELI laua taha istuma.

KARMEL

Ma tänan, kallis.

MIIKA

Palun. Ma lähen toon menüü. (läheb ära)

KARMEL

Jaa, palun

MIIKA

(tuleb tagasi, mängib kelnerit)

Nii, meil on pakkuda rikkalik
valik erinevaid roogasid...

KARMEL

Ma võtaks latte ja moosipalli!

MIIKA

Suurepärase valik! Ja teie... kaaslasele?

KARMEL

Sama!

MIIKA paneb kohvimasinad käima, toob moosipallid.

MIIKA

Ja palun!

MIIKA asetab tellitud asjad lauale.

KARMEL

Suur tänu!

KARMEL paneb MIIKALE 50€ vöö vahele ja pilgutab silma.

MIIKA teeb ringi ümber enda (kelnerist MIIKAKS) ja istub KARMELI kõrvale. KARMEL dresserib kohvi ja lõikab ühekordse kahvli ja noaga moosipalli.

MIIKA

Ahah, ma näen, et said tellitud, jah?

KARMEL

Kus sa nii kaua olid, kallis?

Karmel suudleb MIIKA kõrvanibu ja vaatab kelmikalt müüjat.

MIIKA

Proovisin siin vetsus praegu
veene läbi lõigata, aga ei
saanud, kõik oli sinine, ei
näinud seda..noh..asukohta
(muigab)

MIIKA mängib teist mängu ja KARMEL on pettunud.

KARMEL

Ei ole naljakas...(proovib viha
eirata) Hakka sööma, muidu jahtub
ära...

MIIKA vaatab oma moosipalli ja hakkab seda kätega nokkima.

MIIKA

Ma sõin väiksena igasuguseid
asju...
Ma sõin liiva ja mulda...
ja siis kui ma kooli läksin...
siis ma varastasin õpetajatelt
kriite...

KARMEL jätab moosipalli löikamise katki, vaatab MIIKAT. MIIKA viskab nokitud tükke KARMELI taldrikusse.

MIIKA

Ükskord mul läks rattal sadul
katki...
ja ma sõin selle sadula vatist
tühjaks...
Ma ei tea, kust see tuli...
aga see maitstes mulle väga...

KARMEL

Lõpeta ära, mul on niigi sitt
olla ja ma ei ole nõus, et sa
mulle veel oma sitta kaela
määrid.(vaatab teravalt silma,
rahuneb)Ma ju tahan, et meil
oleks jälle hea, lõbus(osutab
nende "piduroale"). mul on ka ju
halb kui sul on halb, aga ma ei
oska...

MIIKA

(segab elavalt vahele)

Oi-oi, kas ma rikkusin su tuju
ära. Oota, ma teen mängult su
tuju heaks.

MIIKA võtab lähedalasuvast riiulist kolm kinder surprise ja hakkab
nendega žongleerima. MIIKA ümiseb tsirkusemuusikat juurde.

KARMEL vaatab vargsi müüja poole.

MIIKA

Või jäi sul veel kõht tühjaks?
Mul küll jäi!

MIIKA laseb kahel kinder suprise'il maha kukkuda ja hakkab kolmandalt fooliumit ära võtma. Pistab tervelt suhu, pool pudeneb maha.

KARMEL
(vaikselt ja resoluutselt)

Mida sa teed?

MIIKA

Mida? Vähe või? Hmm. Äkki midagi
Beethovenilt?

MIIKA võtab riiulilt ühekordse noa, rebib pakist välja, võtab selle kätte nagu poogna ja hakkab sellega rannet saagima nagu see oleks viiul, ise samal ajal beethoven - 9.sümf algust valjult inisedes. Ranne kriimustub ja natuke tuleb verd.

MÜÜA vaatab neid murega pealt, proovib teenindada kliente. Kliendid jälgivad neid.

KARMEL tõuseb püsti. Tal on endast nii kahju, kuna saab aru, et suhe on lõplikult lõhutud. KARMEL võtab julguse kokku ja ähvardab. Kavatses karjuda, aga saab aru kui tugev sõnum see on ja lööb kartma oma sõnade ees. Välja kostub midagi ebaloomulikku.

KARMEL

Palun lähme ära.

KARMEL lahvatab pisaratesse.

MIIKA saab hoogu juurde.

MIIKA

(pöördub ülejäänud poe poole,
Kristjan Jõekalda häälega.)

Kas tahate šõud, rahvas?! Ma võin
teile pakkuda kõike!

MIIKA haarab järjest riiulilt Cheetose pakke, rebib neid lahti ja raputab krõpse pakist välja KARMELILE kaela nagu šampusevahtu, ise samal ajal täiest kõrist huilates.

KARMEL on kohale naelutatud ja vaatab õudusega müüjat.

MIIKA läheb ja võtab riiulist kaks jooki, tuleb tagasi ja ronib laua otsa, kus nad enne sõid, valab endale need pähe ja laulab poe poole tantsides kõvasti Alice DJ - "Better off alone".

KARMEL läheb Miikale kallale, üritab tema tegemisi takistada.

MIIKA katkestab laulmise, tuleb näoga KARMELILE hästi lähedale.

MIIKA

Mida sa ikka veel passid siin,
lits! Kas sa ei näe, et mul on
lõbus?

MIIKA jätkab laua otsas tantsimist ja laulmist.

KARMEL paneb kähku mantli selga ja lahkub poest. Karmel kõnnib õhe.

9 EXT. VILJANDI CIRCLE K EES - ÕHTU

KARMEL kõnnib otsusekindlalt uksest välja. Läbi poe akna on näha, kuidas MIIKA peksab poeriiulit segi.

10 EXT. VÄÄNA - JÕESUU RAND - ELISE TANTS KAAMERAGA EHK FLIRT SURMAGA - SOMBUNE PÄEV - TALV

ELIS vaatab otse kaamerasse ja poseerib OPERAATORILE, õrnalt oma pead liigutades ühele ja teisele poole, mõtlik, katsetab. Ta on

üksi keset rannaliiva, selja taha jääb vaikne loksuv vesi. Lund ja jääd on siin-seal. Tal on seljas must karvase kraega parka ja mustad lumepüksid. Hele õrn meik, ripsmed värvitud.

ELIS

(otse kaamerasse)

Või oleks parem nii?

ELIS teeb oma parka luku lahti ja alt paistab hiigelsuur läikivvalge pidulik meestesärk pärlmutter nõõpidega.

ELIS tõmbab särgi pükstest välja ja hangub poosi, vaatab kaamerasse.

ELIS

Võtan vist päris ära.
Siis...mõjub kuidagi efektsemalt,
onju?

ELIS võtab parka ära. Särgikäised varjavad käelabad ära. Vaatab etteheitvalt kaamerasse, hakkab väriseema.

ELIS

(vaikselt ja kutsuvalt)

Vaata! Kananahk.

ELIS tõmbab särgikäise üles ja näitab käsivart, millel on kananahk. Vaatab jälle etteheitvalt kaamerasse ja väriseb.

ELIS

See on nii mõnus kui sul on külm,
aga kuna sooja pole hetkel
kuskilt saada, siis kannatad
edasi. Ja siis mingi hetk omandab
külmus uue tähenduse. Hakkab
meeldima... Nagu jäätis. Oo,
tahaks jäätist.

ELIS võtab maast lund ja mängib sellega, sööb seda, viskab seda, paneb seda endale krae vahele, hõõrub naha vastu.

CUT TO

ELIS kõnnib mööda merepiiri, keerutab ja edvistab, saapad pooleldi vees. Meestesärk on pikalt üle mustade lohvakate lumepükste, jalas helebeežid saapad.

ELIS kõnnib ja vaatab kaamerasse. Huuled on sinakad ja põsed punakad. Hakkab jalgadega külma vett pritsima.

ELIS

(vaimustusega kaamerale)

Kas panen pea vette, ah?

ELIS sasib oma juuksed laiali, viskab neid paar korda ja siis paneb korra pea jääkülma vee alla. Tuleb kohe püsti tagasi, hingeldab ja puristab, vett juustest tilkumas särgi peale.

ELIS proovib ennast kähku rahustada ja vaatab värisedes kaamerasse.

ELIS

Ma ei maganud täna hästi... Uus päev ei alanudki..., sest unenägu ei saanud läbi. Ma olin vees.

Vaatab, kuidas see jutt OPERAATORIT mõjutab.

ELIS

Tegelikult ma kardan vett. Kõrgust. Üksindust. Vetikaid. Kui ma paneks veel korra pea vee alla, aga hoiaks natuke kauem...?

OPERAATOR ei vasta.

ELIS

Ma kuulsin, et üks naine lõi endal veenid läbi, aga ta ei saanud surma. Üks noormees hüppas alla üheksandalt korruselt. Ta ei saanud surma. Keegi jõi piiritus. Ei saanud surma. Nemad valisid surma, aga surm ei valinud neid vastu. Miks? Äkki ma olen ka surematu?

OPERAATOR jõnksatab selgelt.

ELIS naeratab armsalt OPERAATORILE.

ELIS

(armsalt ja vaikselt)

Äkki oled sina minu surematu?
Kas sa päästad mind ära?

ELIS muutub tõsiseks ja süüdistavaks. Nõuab vastust.

ELIS

Kas sa päästad mind ära?

OPERAATOR

Jaa!

Elis naeratab, siis tõsineb, vaatab kaamerasse ja hakkab jälle värisema.

11 INT. AUTOS - KESK-EESTI KRUUSATEEDEL - VIDEVIK

RAINER sõidab üksi autos. Muusikat ei mängi. Kahele poole jäävad ilusad vaated põldudest päikeseloojangu värvides. Tee on kurviline ja künklik. RAINER vaatab ainult otse. Ühtegi teist autot ümbruses pole.

Rainer jääb keset teed seisma ja põrnitseb eesolevat järsku kurvi. Rainer vajutab gaasi põhja ja sõidab kummivilina saatel kiiresti

kurvi poole. Napilt enne teelt välja sõitmist, suudab ta vaevu tee peal püsida ja jääb jälle seisma.

Ees on sirge, kahel pool lame maa, aeg ajalt tee ääres puud. Rainer surub silmad kinni, lükkab käed sirgeks ja kangeks ja vajutab gaasi. Auto sõidab otse ja kogub kiirust. Auto kaldub teelt välja, otse põllule, puude vahelt läbi. Rainer avab hirmust segasena silmad ja keerab loksudes rappudes teele tagasi.

Rainer rahuneb, ta ei jaksa enam end kiusata ja sõidab vaikselt edasi.

Ümbrus on muutunud. Kahel pool on paks kõrge mets ja tee on sirge. RAINER sõidab otse, hakkab vähehaaval kiirust vähendama ning jääb siis täitsa seisma.

RAINER on jõudnud rongi ülesõidu kohani ning kaugelt on näha rongi tulemas.

RAINER ootab rongi möödumist.

Rong on jõudnud 50m kaugusele.

RAINER annab järsku gaasi ja sõidab täpselt rongile ette.

Kokkupõrge?

Kokkupõrget ei toimu. Rong sõidab autost läbi nagu viimast polekski seal.

RAINER tunneb, kuidas ta on ühel ajal nii autos kui ka rongis. Ta tunneb, kuidas rong sõidab tema sees ja temast läbi nagu ta oleks õhk, kummitus. G-jõud mõjub talle nii nagu ta oleks kosmoseraketis, mis stardib ja hakkab õhku tõusma, aga horisontaalselt. Teda tiritakse meeletu jõuga, aga ta ei liigu.

RAINER surub loomaliku jõuga käed auto lakke ja surub jalad vastu autopõhja, et mitte lahustuda või läbi auto põhja Maa tuuma kukkuda. Kõik on oranž ja vilkuv, edasi vuhisev ja samal ajal tagurpidi liikuv (nagu autovelg, mis teatud terava kiirusel pööreldes näib, et liigub tagurpidi).

Müra on meeletult vali. Ülimadalad sagedused segunevad teravaks ja paksuks kahinaks. Tekib tunne, et heli tekitab kõrvad ise, kui kuulmisorganeid pigistada hõõgivate raudadega.

RAINER näeb asju, mida ta näeks siis, kui ta oma silmad kõvasti kinni suruks pärast pikka aega kestnud värvilise valguse vilkumist vaadates - abstraktsed valguslaike pimedal taustal, kujundeid, mis ujuvad, üks heledam kui teine.

CUT TO BLACK

Pimedus ja vaikus kestab 40 sekundit. (filmivaatajate silmade ette ilmuvad x-id, mida ekraanil pole, aga mis on nende võrkkestale tekkinud eelnevast abstraktsest visuaalist.)

7 EXT. LOODUS - PÄIKE PAISTAB

MARIA on alasti keset kevadist metsa. Päike paistab okstest läbi ja MARIA otsib valgust, milles peesitada.

Valgus tekitab MARIA kehale erinevaid mustreid.

MONTAGE: MARIA nadib ilma ja ilu ja ennast. Erinevad vaated ja valgused tema kehal.

MARIA jõuab sauna juurde, mille ligidal on ka tiik ja paadisild.

INT. SAUNA EESRUUM - ÕHTU

Sauna uks läheb lahti ja MARIA pistab pea sisse.

MARIA

Kas ma võin ka sooja tulla?

MIIKA (O.S)

Jaa-jaa! Tule - tule.

8 EXT. SAUN JA PAADISILD - ÕHTU

Vaade järvele, mille ääres on saunamajake ja paadisild.

Sauna uks läheb lahti ja kõik kümme peategelast jooksevad järgemööda aurupahvaka saatel saunast välja. Kõigil on seljas 0-riietus.

Nad hüppavad korraga jahedasse vette ja mõnulevad. Mõni pritsib, mõni kiljub.

RAINER

Aa kui hea!

KARMEL

Ohhh...

ELIS ja KRISTI ujuvad natuke kaugemale ja siis tagasi.

ELISE sukeldub. Vee all on näha inimeste paljaid jalgu siputamas. MARIANN vinnab jõuliselt, aga graatsiliselt end paadisilla trepist üles, vesi niriseb juustest.

MARION

Ma tulen ka!

MIIKA väriseb vees, aga ei lähe veel välja. MARIA teeb meritähte.

INT. SAUNA EESRUUM - ÕHTU

KÕIK KÜMME (v.a. RUUBEN) imuvad tagasi sauna eesruumi. Keegi võtab pudelist vett, keegi on duši all. Üldiselt kuivatatakse ja pannakse selga pidulikke riideid.

9 EXT. RUUBENI LINNUMAJA - ÕHTU

Suure puuvõra sees on hiiglaslik valge puuonn. KÕIK KÜMME (v.a. RUUBEN) ronivad järgemööda pidulikes riietes redelist üles puuonni.

INT. RUUBENI LINNUMAJA - ÕHTU

KÕIK KÜMME (v.a. RUUBEN) jõuavad hubasesse õrnalt valgustatud söögisaali. Keset saali on suur laud, mille üks ots on sirge, kuid teine ümar. Üle laua on visatud suur jämedast kangast lina, mis ulatub maani. Laual on erisugused nõud, taldrikud, alustaldrikud, klaasid ja söögiriistad - kõiki kümme komplekti. Grammofonist kostub praksuv muusika.

RUUBEN

Istuge lauda, sõbrad!

RUUBEN viipab teistele, olles ise juba laua nurklikus otsas oma tooli ees seismas. RUUBENIL on seljas 20ndate lõikega hall villane ülikond, rinnal ilutsemas uurikett.

RUUBEN
(nii muu seas)

Nii. Igal ühel on oma koht. Äрге
palun sassi ajage.

RUUBEN võtab istet. Kõik leiavad oma koha, võtavad samuti istet.

RUUBEN

Kõik tundub hetkel natuke
pidulik, aga samas ma loodan, et
see ei tekita pidu-R-likku
õhkkonda. Pidulikkus mulle
lihtsalt meeldib. Seda võiks olla
tihemini... Et oleks mingi stiil,
etikett, mingi ajend hoida oma
selg sirgu, tatt ninas, juuksed
õlitatud...Jah.

RUUBEN võtab kätte klaasi ja tõuseb.

RUUBEN

Ja ega siis muud, kui et
analüüsigem, järagem, seedigem...
muljugem oma kikudega seda kõike,
mis on elu meile ette
marineerinud.

RUUBEN osutab taldrikute sisule. Taldrikutes on igapähe ilukookoni
mask söödavas vormis.

RUUBEN

Ja mitte, et ma kuidagi meie
täna pidurooga pisendada tahan
- otse vastupidi... aga vahel
lihtsalt tuleb ette, et tundlike
inimestena, me ei maitse endale
alati kõige paremini või on
teinekord kogetud tundeid
keeruline alla neelata, elu
tagasi rööpasse saada.

RUUBEN vaatab "rööpasse" ajal RAINERILE silma.

RUUBEN

Siis selle vastu aitab peale joomine (muigab).

Teised reageerivad. RUUBEN vaatab oma klaasisisu ja takistab
röömsalt naeru.

RUUBEN

Mitte seda jooki ma ei mõtle.
Puhas higi, vere ja pisarate
kontsentraat, elu nektar, oma
mahl. Ei midagi imemaitsvat, aga
see-eest isiklik. Nagu meie
tänapäev pearoogki...

RUUBEN

Ja kui kellelgi jääb kõht
tühjaks, siis võime ka pärast
burksi võtta.

Teised reageerivad. RUUBEN tõstab klaasi. Teised teevad sama ja
tõusevad.

RUUBEN

Aga siis..

KRISTI segab viisakalt vahele.

KRISTI

Ma tahaks ka midagi öelda kui tohib. (paus) Keegi meist ei ole siin ei minu ega kellegi teise pärast. Tulime ju iseenda pärast. Aga meil on olnud sama tee käia. Sama tee, aga igäühel erinev siht, eriline siht. Armastuse terviseks!

KÕIK

Armastuse terviseks!

Kõik rüüpad klaasist ja krimpsutavad nägu.

RUUBEN

Pidage vastu ja head isu!

Maitstakse järjekorras, kuna kõiki huvitab, kuidas teise oma maitseb. Mõnel läheb kergemalt alla kui teisel, mõni peab väga pingutama, et mitte oksendada, mõni neelab pisarates, mõni tunneb eksootilisi maitseid, mõni ei tunnegi maitset. Keegi ei jäta oma tundeid endale ja kõik elavad kaasa.

10 EXT. ÕHUS

Aknast on näha, kuidas kõik söövad. Kaugeneb maja, kaugeneb puu. Ja vaade läheb lendu. Lendame taevas, lendame mere kohal, lendame põldude kohal, lendame hobuste seas, lendame Viljandi järve kohal, lendame majade vahel, lendame okste sees ja maandume.

FADE OUT

LISA: 0- maailm

0-maailm on paralleelselt filmiga arenev maailm, mille installatiivne narratiiv ning tegevused monteeruvad lõikudena

ülejäanud filmi sisse, arenedes koos filmi sündmustikuga ning sulades alates MARIA stseenist filmi ainsaks maailmaks.

0-maailm on ateljeed meenutav avar valge ruum. Mõlemas küljeseinas kõrged romaani kaarega aknad ja otsaseinu pole, ulatuvad lõputusse. Selles maailmas tegeletakse sümbolite ja metafooridega. Kõik kümme peategelast (13. lennu näitlejatudengid) on selles ruumis korruga ning nad tegelevad enda välimuse muutmisega erinevate materjalide ja vahendite abil, proovides leida välist ilu ja grupi ühtsust (Enne filmi algust ehk enne MARIONI stseeni). Lõpufaasis (pärast ELIISE stseeni) on kõik üksteisega sarnased äärmuslikud heledad "iluideaalid", kuid nii fikseeritud, et liikumist enam ei võimalda. Selleks, et jälle liikuda, tuleb suure vaevaga ehitatud (ehitud) ilukoorik (pärast RAINERI stseeni) enda ümbert ära lõhkuda.

0-maailmas toimuv on konkreetne metafoor - Enda iseloomu analüüsimine ning sellest tulenev soov enda leitud minapilti fikseerida annab hetkelise kindlustunde, aga omakorda takistab edasi arenemist. Vabanemiseks tuleb fikseeritud minapilt lõhkuda. Välise ilu kaudu visualiseerub antud metafoori tõlgendus minu jaoks kõige täpsemini.

SUMMARY

In my BA thesis, I start with describing my journey to becoming an artist from the time before the university, until the making of "LEND. In the introduction, I highlight my prejudices

about being an actor. I took acting and other arts as technical fields, which could be perceived through hard work and practice. I also highlight my strengths and weaknesses as a potential actor. I enjoy analyzing and articulating my own behavior and feelings, but I can't give it up while performing, which prevents me from getting thoroughly into the role. For me, my first short film "PaarisPaaritu" meant a breakthrough in self-realization as an independent artist. For the first time, I was able to complete something with artistic value to create new connections in interpreting the text, the actor and the video image in relation to the human situation in life itself. Through this film, I sought the naturalness of a role in the presentation of minimalist puns. I continued to look for organicness and options for achieving naturalness in my second short film "Tule sisse palun" where I also played a leading role. The experiment consisted of the direct use of one's own person in role creation and its mixing with a fictional narrative. I also made a personal breakthrough in expanding my ethical boundaries through art, delving into the themes of sex and passion. In my third project, "100%", I was already working with the entire course individually, where I researched through the camera for each person's personal inspiration as a performer. I learned a lot from this inspiring process about the actor's guidance, the origins of ideas and the attitude towards art. Project „100%“ was the source of inspiration for most of the scenes in the graduation film "LEND". "LEND" is a large-scale project that started with the desire to approach filmmaking as a musician who fuses different atmospheres. The "LEND" film process brings together discoveries about my own nature, my fellow acting students, and all the knowledge I have gained over the four years of learning acting.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Mihkel Kuusk**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

ETENDUSKUNSTNIKUST KUNSTNIKUKS LÜHIMÄNGUFILM “LEND” NÄITEL,

mille juhendaja on **Jürgen Volmer**,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mihkel Kuusk

15.05.21

Mina, Mihkel Kuusk, kinnitan, et olen käesoleva töö kirjutanud iseseisvalt

15.05.21

